

LA FÁBRICA RICARDA BOFILLA ■ RICARD BOFILL'S LA FÁBRICA

1a

V článku je přiblížena proměna původní cementárny na periferii Barcelony na sídlo architektonického ateliéru a rezidenci španělského architekta a urbanisty Ricarda Bofilla. La Fábrica, grandiózní monument průmyslové architektury v katalánském městě Sant Just Desvern, je poetickým prostorem, který redefinuje tradiční představu konvenčního domu. ■ This article presents a closer look at a transformation of an original cement plant at the Barcelona outskirts to a seat of an architectural studio and a residence of a Spanish architect and urbanist, Ricard Bofill. La Fábrica, a grandiose monument of industrial architecture in the Catalan city of Sant Just Desvern represents a poetic space which re-defines traditional concept of a conventional house.

1b

Moderní architekti měli vždy slabost pro síla. Le Corbusier je nazval „prvními plody nové doby“, zatímco Walter Gropius je přirovnal ke stavbám starověkého Egypta. Nebylo to jen tím, že monumentální použití nezakrytého betonu souznělo s estetickým cítěním modernistů, ale také tím, že obrovské nádrže odvážných forem dokonale vyjadřovaly svou ušlechtilou, utilitární funkci – skladování zrna v chladu, suchu, zabezpečené proti ohni. Zdá se, že dnešní architekti si neužívají nic tak jako hledání nových způsobů využití sil. Průkopníkem je pravděpodobně katalánský architekt Ricardo Bofill. [1]

V roce 1973 Ricardo Bofill objevil cementárnu – průmyslový komplex sestávající z více než třiceti sil, podzemních tunelů a obrovské strojovny –, kde v té době zavírali provoz, a rozhodl se ji přestavět na hlavní sídlo svého studia Taller de Arquitectura, které pojmenoval La Fábrica.

Továrna, která pochází z prvního období industrializace Katalánska, nebyla postavena najednou nebo jako celek, ale obsahovala řadu dostavěb nezbytných pro výrobu. Formální výsledek byl dán, ale následovala řada vrstvených prvků, což je proces, který připomíná lidovou architekturu, ale uplatněný v průmyslu.

Pohybující očima jako kaleidoskopem si autoři představovali budoucí prostory a zjistili, že v továrně koexistují prvky různých estetických směrů, které vznikly od 1. světové války:

- surrealismus – v paradoxních schodech, které nikam nevedou; absurdita některých prvků visících nad prázdnými místy; obrovské, ale zbytečné prostory podivných rozměrů, ale magické svým napětím a disproporcí,
- abstrakce – v čistých objemech, které se někdy odhalily zlomené a surové,

• brutalismus – v strohém pojetí připomínajícím sochařská díla.

Svádění protiklady a mnohoznačnosti místa se rozhodli továrnu zachovat a její původní brutalitu vymodelovat jako umělecké dílo.

ZPOVĚĚ ARCHITEKTA

Architekt Ricardo Bofill v dokumentárním filmu Alberta Moya při prohlídce rezidence La Fábrica v roce 2014 vzpomíná: „Byl jsem velmi mladý a opravdu jsem chtěl změnit svět. A oni mě vyhodili z univerzity. A já jsem chtěl cestovat a stavět. A stát se nomádem. Když jsem v autě opouštěl Barcelonu, uviděl jsem kouř vycházející z továrny. Této továrny. Cementárny v Barceloně. Nejstarší ve Španělsku, s nejvyšším komínem, která znečišťovala okolní krajinu. Zjistil jsem, že se bude zavírat a stěhovat. Chtěl jsem celý pozemek koupit, abych mohl v továrně bydlet a pracovat...“

Továrna byla ruina, která získala nové využití. Jsou zde prostory, které se hodí pro vše. Výhodou tohoto labyrintu je, že lidé na sebe nenarážejí a každý může žít tak, jak chce. Prostor byl přetransformován v zelené místo... Všechno toto bylo vytvořeno s minimalistickým přístupem, jednoduchým přístupem s jednoduchými materiály. Nemám rád zdání luxusu. Myslím, že bohatství je v prostoru, v životním stylu. A ne postavit si před dům zlatou sochu. Nikdy jsem to nedělal, nedělám to a nemám to rád...

Všude jsou patrné prolínající se estetické styly: brutalistický obraz a romantický obraz zbytečných konstrukcí, které byly ponechány pro svou čistotu estetickou kompozici. Uspořádání vychází spíše z mentálních

a psychologických aktivit než z funkcí typické domácnosti. La Fábrica je vhodným prostředím pro různé nálady...

Vnímání prostoru je jako hudební sluch, jsou lidé, kteří jej mají a jiní ne. Někteří lidé přijdou na místo, rozhlédnou se, podívají se nahoru a prostoru porozumějí. A jiní se dívají pouze na zem a projdou jej bez povšimnutí...

La Fábrica je mé místo. Můj odkaz. Místo, kde žiji, kde vím, jak žít, jak pracovat, kde přemýšlím, projektuji. Můj život je vždy formován představami, protože profese architekta vás vede k plánování budoucnosti a to ovlivní vaše vlastní myšlení. Můj život je v každém okamžiku projekt pohybující se vpřed. Spíše než příběh z minulosti". [2]

VÝSTAVBA

Stavební práce, které začaly procesem destrukce a demolice řady prvků a konstrukcí pomocí dynamitu a přiklepových vrtacích kladiv, trvaly více než rok a půl. Byla to přesná práce, která spočívala v odhalení skrytých forem a obnovení některých prostorů, srovnatelná s dílem sochaře, jehož prvním úkolem je seznámit se s materiálem. V následující fázi bylo nutné zajistit komplexu zelený „sokl“ – rostliny šplhající po stěnách a visící ze střech. Poslední fází bylo nalézt nový program pro využití těchto prostor, naprostá praktická negace funkcionalismu: funkce v tomto případě nevytváří formu, ale forma funkci.

Navrženy byly různé prostory: ateliér, La Catedral, rezidence a zahrada. [3]

Obr. 1a,b La Fábrica – sídlo architektonického ateliéru a rezidence španělského architekta a urbanisty Ricarda Bofilla ■ Fig. 1a,b La Fábrica – seat of an architectural studio and a residence of a Spanish architect and urbanist, Ricard Bofill

Obr. 2 Stav cementárny před rekonstrukcí ■ Fig. 2 Cement plant before remodelling

Obr. 3a,b,c Při rekonstrukci byla továrna zbavena všech přebytečných konstrukcí ■ Fig 3a,b,c All superfluous structures were removed during the remodelling

4

Obr. 4 Ateliér nacházející se v bývalých výrobních silech na čtyřech podlažích propojených spirálovým schodištěm ■ Fig. 4 Studio in the former production silo on four floors connected by a spiral staircase

Obr. 5a,b,c La Catedral – konferenční a výstavní sál, kde je jasně patrné měřítko a původní konstrukce cementárny ■

Fig 5a,b,c La Catedral – conference and exhibition hall; the scale and the original structure of the cement plant is clearly visible

Obr. 6a,b,c Residence – soukromé prostory architekta Bofilla

■ Fig. 6a,b,c Residence – architect Bofill's private space

5a

ATELIÉR

Ateliér se nachází v bývalých výrobních silech na čtyřech podlažích propojených spirálovým schodištěm. Zvolené vysoce funkční uspořádání podlaží podporuje týmovou práci a současně poskytuje vhodné prostředí pro individuální soustředění a kreativitu.

Kancelář Ricarda Bofilla v prvním patře je minimalistickým prostorem o výšce 4 m s bílými stěnami a kobercem. Celá místnost je rozlehlá, zaplavená přirozeným světlem a s výhledem do zahrady.

V podzemí se nachází dílna pro výrobu modelů a prostory pro archiv.

5c

6a 6b

6c

5b

Dveře, okna a dekorativní prvky jsou odkazem na historickou architekturu, na rozdíl od toho, co lze popsat jako průmyslový jazyk původní továrny.

LA CATEDRAL

Jako součást kreativní obnovy a opětovného využití cementárny byla tovární hala přeměněna na konferenční a výstavní sál s velkorysou světlou výškou 10 m.

S mírně zoxidovanými povrchy zachovávají surové betonové stěny průmyslovou prostorovou kvalitu, paměť někdejšího využití budovy.

Minimální architektonický zásah v La Catedral je esteticky neobyčejný a vizuálně silný, s jen velmi málo doplňky navrženými studiem Taller Design: konferenční stůl ze dřeva a oceli, černá kožená pohovka, židle a křesla, konferenční stůl z oceli a skla a menší konferenční stůl pod obrovskými zásobníky.

REZIDENCE

Ze své povahy světoobčan, přesto se Ricardo Bofill vždy vrací do své továrny, do té staré průmyslové budovy, kterou nikdy během posledních čtyřicet let nepřestal renovovat, rozšiřovat a dopl-

ňovat její prostory tak, jako by psal historii svého života.

„Továrna je magickým místem s neobyčejnou atmosférou, kterou je obtížné vnímat nezavřenými očima. Mám rád život, který je zde bezchybně naprogramován, ritualizován, zcela v rozporu s mým bouřlivým kočovným životem.“

V horní části továrny Ricardo Bofill přeměnil obrovský objem hrubého betonu na hlavní obývací pokoj. Je to dokonalá krychle s řadou obloukových oken, jejichž pravidelný rytmus evokuje metafyzický pohled malíře a grafika De Chirico. „Domácí, monumentální, brutalistický a koncepční,“ tak Ricardo Bofill definuje tento prostor obrovských rozměrů.

Kuchyň s jídelnou umístěná v přízemí je místem pro setkávání rodiny. Ve středu místnosti je obdélníkový stůl z bílého mramoru, podepřený železnými nohami a obklopený židlemi Thonet se sedáky a opěradly z proutí. Krby navržené architektem Oscarem Tusquetsem přinášejí do místnosti teplo, kouzlo a neopakovatelnou atmosféru.

„Růžový“ pokoj v prostředním patře nabízí menší a soukromější obývací prostor. Z vlastního ateliéru pochází návrh velkorysého obdélníkového jídelního stolu vyrobeného z jednoho kusu červeného mramoru z Alicante, stejný materiál byl použit pro stůl před černou koženou pohovkou. Židle a stoličky jsou reedicí designu Antonia Gaudiho.

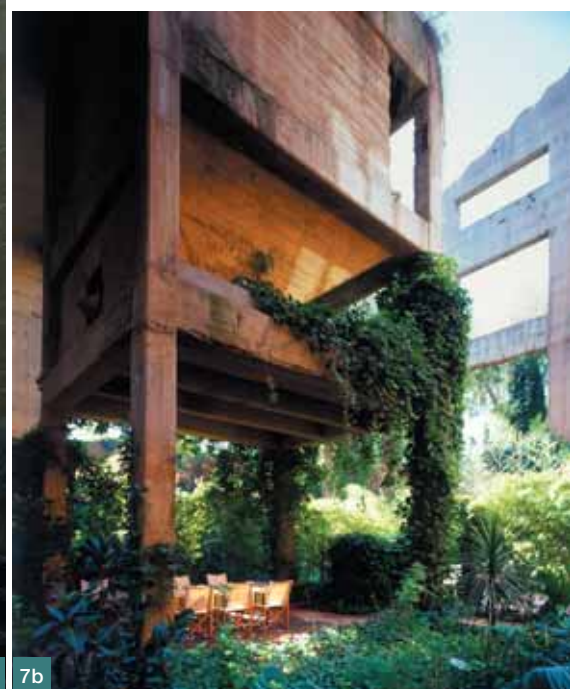

Zdroje:

- [1] Reinventing the silo. *Concrete quarterly*. 2017, No. 262, p.7.
- [2] In Residence Ep 15: „Ricardo Bofill“. In: *Youtube* [online]. Režie Albert Moya, 2014 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=SIQIWkYijLM>
- [3] BOFILL, R. La Fábrica – Read. 1975 – Present. Sant Just Desvern (Barcelona). *RBTA* [online]. [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.ricardobofill.com/la-fabrica/read/>

Obr. 7a až d Zahrada, která je jakýmsi zeleným „soklem“, s rostlinami šplhajícími po stěnách a visícími ze střech ■

Fig. 7a to d Garden, forming a kind of “pedestal”, with plants climbing the walls and hanging from the roofs

7a 7b

VELKÝ ÚSPĚCH STUDENTŮ PRAŽSKÉ ČVUT V MEZINÁRODNÍ SOUTĚŽI THE TRAIL BY VINCI CONSTRUCTION VE FRANCII

Velkého mezinárodního úspěchu ve světovém finále soutěže The Trail by VINCI Construction, konaném ve dnech 17. až 18. května v Annecy ve Francii, dosáhl tým Czechidea studentů 5. ročníku oboru Příprava, provoz a realizace staveb z Fakulty stavební ČVUT v Praze ve složení Radek Benetka, Jakub Starosta, Lucie Stupková a Jakub Volf. Český tým zaujal porotu svým světově unikátním projektem robotického čistícího zařízení pro úklid staveniště Květa 001 a v konkurenci čtrnácti týmů získal první cenu Leonard.

Vznik robota Květa byl vyvolán potřebou efektivně řešit znečištění stavenišť různými produkty stavebních prací, jako je zemina, zbytky betonu, malt, výtzuže a plastových obalů. Robot je koncipován jako autonomní zařízení, schopné v kombinaci s GPS a BIM modelem staveniště detekovat oblasti výskytu znečištění, efektivně ho odstra-

Robot Květa 001

ňovat a sesbíraný materiál poté účinně recyklovat v centrální dokovací stanici, která zároveň slouží k nabíjení baterií elektrinou poháněného robota. V případě rozsáhlejších staveb projekt počítá i s koordinací rojů těchto robotů a představuje zajímavý příspěvek českých studentů k nastupujícímu konceptu digitalizovaného Stavebnictví 4.0.

Vítězná cesta týmu Czechidea započala na Katedře technologie staveb Fakulty stavební ČVUT v Praze, kde v zimním semestru 2017 vznikl v rámci předmětu Robotické technologie ve stavebnictví prvotní nápad projektu čistícího robota. Jednou ze dvou úloh v rámci předmětu, seznamujícího na přednáškách studenty s posledním vývojem na poli stavební robotiky a pokročilých technologií pro Stavebnictví 4.0, jako je 3D tisk nebo drony, byl právě návrh konceptu robotické technologie řeši-

7c 7d

ZAHRADA

Místo, které je z velké části pokryto trávou, je ohraničeno skupinami eukalyptů, palm, olivovníků, mimózami a popínavými rostlinami, které pokrývají betonové stěny a dávají budově tajemný vzhled romantické ruiny – činí ji tak jedinečnou a neopakovatelnou.

ZÁVĚR

Ricardo Bofill: „V architektuře nejsou žádné ztracené případy. To je to, co jsem chtěl dokázat konverzí továrny na periferii Barcelony na své studio a můj dům. Jako manifest. Chtěl jsem tam žít kvůli potěšení z výzvy. Rozhodl jsem se

usadit uvnitř sil, otevřít okna v úzkých stěnách, podobných těm v románském kostele, zachovat veškeré pochybnosti, zda se jedná o zříceninu či klášter, pokorně odrážející nevyhnutelný obraz destrukce. Obydli jsme továrnu, jako by se jednalo o zabráně opuštěné vesnice: každé silo, propojené s dalšími či nikoliv, bylo svým způsobem bytovou jednotkou...

V současné době žiji a pracuji zde lépe než kdekoli jinde. Je to pro mě jediné místo, kde se mohu soustředit. Mám dojem, že žiji ve vymezeném prostoru, v uzavřeném vesmíru, který mě chrání před vnějším a každo-

denním životem. Cementárna je vynikajícím místem pro práci. Život zde proudí nepřetržitě, s velmi malým rozdílem mezi prací a volnočasem. Mám dojem, že žiji ve stejném prostředí, které pohánělo průmyslovou revoluci v Katalánsku...

Nikdy jsem svého rozhodnutí nelitoval.“

Acknowledgement:

Ricardo Bofill Taller de Arquitectura

Photographs: Ricardo Bofill Taller de Arquitectura

Připravila Lucie Šimečková, redakce

cí nějaký konkrétní problém z praxe. Nápad byl rozveden do ppt prezentace a videa pod vedením garanta předmětu Ing. Michala Kovářika a v závěrečné fázi také mentora týmu doc. Ing. Jiřího Kolíska, Ph.D., z Kloknerova ústavu ČVUT.

První ročník mezinárodní soutěže čtyřlenných student-

ských týmů, organizovaný globální společností VINCI Construction, nabízel tři soutěžní témata: Stavba zítřka, Trvalé stavby a Město na povrchu i pod ním. Do finále bylo vybráno čtrnáct vítězů lokálních kol z celkem 1 259 účastníků 77 různých národností z 58 zemí a 350 vysokých škol a univerzit. Česko-slovenské kvalifikace, která se konala dne 19. dubna v centrále společnosti SMP CZ, a. s., v Praze, se zúčastnilo celkem pět týmů ze dvou univerzit, na druhém místě se umístil tým CTU Rangers taktéž z Katedry technologie staveb FSv ČVUT v Praze s projektem bednicích mobilních minibotů. Třetí místo obsadil tým Wonders of Tomorrow z TU Žilina s projektem modulárního stavebního systému.

Součástí ceny Leonard je nabídka pro členy vítězného týmu dále rozvíjet jejich úspěšný nápad ve formě startupu v inkubátoru nápadů Leonard v Paříži a dotáhnout tak celý projekt do podoby funkčního zařízení. Existuje tedy reálná šance, že tento originální nápad dojde uplatnění ve stavební praxi.

Připravil Ing. Michal Kovářik, ČVUT v Praze

Vítězný tým Czechidea